

CAROLINE BERNARD

Frida Kahlo

a farby života

noxi

Caroline Bernard: FRIDA KAHLO UND DIE FARBEN DES LEBENS. Roman

© Aufbau Verlage GmbH & Co. KG, Berlin 2019

(Published with Aufbau Taschenbuch; »Aufbau Taschenbuch« is a trademark of Aufbau Verlage GmbH & Co. KG)

Translation © 2023 by Kristína Krištofičová

Cover design by bürosüd in Munich

for Aufbau Verlage GmbH & Co. KG in Berlin by use of an image

© Witold Skrypczak

Slovak edition © 2023, 2023 (elektronická verzia) by NOXI

Všetky práva sú vyhradené.

Nijaká časť tejto publikácie sa nesmie reprodukovať, ukladať do informačných systémov ani prenášať v akejkoľvek podobe či akýmkoľvek spôsobom – elektronicky, mechanicky, fotokopírovaním, nahrávaním alebo inak – bez predchádzajúceho písomného súhlasu vlastníka autorských práv.

CAROLINE BERNARD

Frida Kahlo

Prológ

December 1939

Neskoro ráno vstúpila Frida rýchlymi krokmi do svojho ateliéru. Lieky proti bolesti vždy zaberali najlepšie v tomto čase. Zlatisté slnečné svetlo prenikalo cez okná a doslova rozžiarilo jej maliarsky stojan. „Dobré ráno, sestrička,“ pozdravila kosťu z papierovej hmoty, ktorá na ňu čakala na stoličke v rohu. Bola pomaľovaná pestrými farbami a bola oblečená do jednej z Fridiných spodničiek. Na starom stolárskom ponku mala v sklenených fľaštičkách pripravené farby. Vedľa nich stáli hlinené nádoby s veľmi jemnými štetcami, ktorých chlčky neboli oveľa väčšie než jej mihalnice, a hrubšími, ktoré pripomínali otcove štetky na holenie.

Na stenách viseli fotografie, kresby a staré masky, ktoré v slnečnom svetle vyzerali ako živé. Na niekoľkých stoloch a nízkych skrinkách boli porozkladané jej bábiky a rozprávkové bytosti, ktoré za tie roky vytvorila. Ďalej tam mala knihy, zápisníky a kvety v bujných kyticiach a nespočetné množstvo ďalších vecí, ktoré milovala, na

ktoré sa rada pozerala a ktoré jej slúžili ako inšpirácia. Cudzím ľuďom by sa táto izba mohla zdať neusporiadaná a preplnená, bez ladu a skladu, ale pre ňu bolo všetko na svojom mieste. Na policiach boli jej knihy tematicky zoradené, zakladače s novinovými článkami a korešpondenciou boli na chrbtoch úhľadne označené. Diego si ju kvôli tomu občas doberal, ale povedala mu, že je to dedičstvo po jej nemeckom otcovi. Potrebovala oboje: byť obklopená množstvom vecí a zároveň v nich mať poriadok.

S úsmevom sa rozhliadla po miestnosti a kochala sa dôverne známym a starostlivo navrhnutým prostredím.

Plná očakávania sa postavila pred stojan a siahla po látke, ktorú včera večer prevesila cez obraz. Prvýkrát sa rozhodla pre formát v životnej veľkosti, tentoraz to však inak nešlo. Všetky jej obrazy boli pre ňu dôležité, ale tento pre ňu znamenal viac ako ostatné. Jediným pohybom stiahla látku a objavili sa dve hlavy. Dvakrát sa na ňu spod hustého obočia, ktoré sa stretalo pri koreni nosa a pripomínalo roztiahnuté krídla vtáka, pozerali jej vlastné oči. Predsa však boli rozdiely medzi týmito dvoma Fridami nezameniteľné. Tá naľavo mala belšiu a jemnejšiu pleť ako tá napravo, ktorá bola tmavá ako Indiánka. Žena naľavo bola jemne nalíčená, vlasy mala umne spletené a upravené do lesklých vlín. Žena napravo mala náznak jemných fúzikov, vlasy mala prísne stiahnuté dozadu a neboli také lesklé. Tieto drobné rozdiely boli

mätúce, človek sa musel pozrieť zblízka, aby ich dokázal pomenovať.

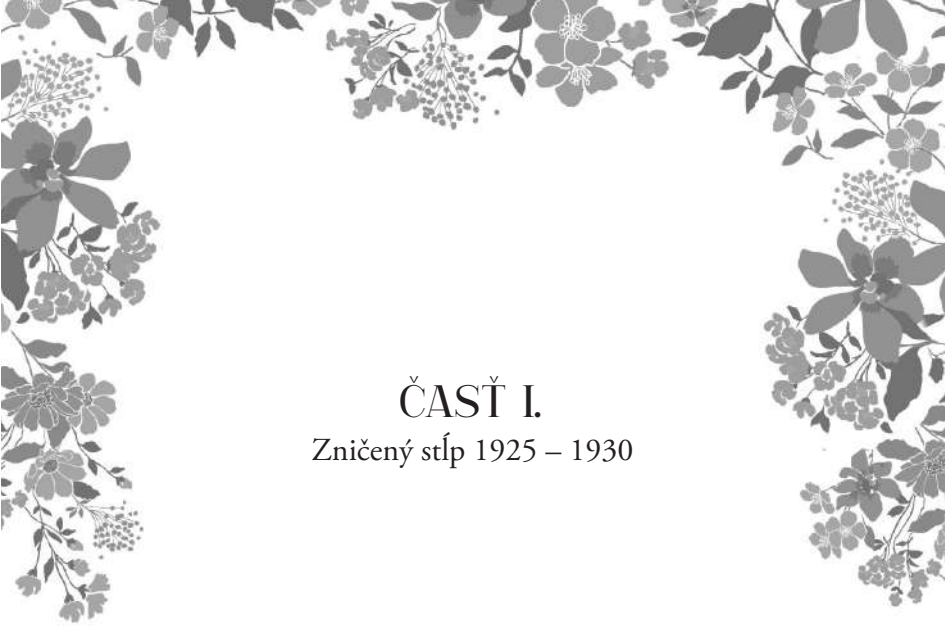
Dlho sa pozerala na obraz, potom vzala do ruky štetec a pokračovala v práci na pozadí, ktoré tvorila len obloha s bielymi oblakmi, ale myšlienkami bola s Fridami na plátne. Tu sú dve ženy, ktoré v sebe zjednocujem, pomyslela si, keď na plátno jemne nanášala bielu farbu. Ženu, ktorá chce žiť, ako sa jej páči, a ženu, ktorá nesie bremeno tradície a histórie.

Mala pocit, akoby jej v hrudi prudko mával krídlami veľký vták, akoby jej srdce malo vyskočiť z hrude. Bol podobný pocitu, ktorý ju prepadol, keď opäť v mysli počula Diegove slová, to jediné slovo, ktoré zmenilo jej život. Štetec sa zastavil vo vzduchu. Musí sa sústrediť na obraz, maľovať, musí sa nájsť v dvoch Fridách na plátne, pretože sa sama sebe stratí.

Dlho sa bez pohnutia dívala na plátno, niečo mu chýbalo, niečo veľmi rozhodujúce. Zrazu vedela, čo to je. Netrpezlivo hodila štetec na stôl, ani sa ho nesnažila umyť a siahla po inom. Namiešala odtieň červenej s prímiesou magenty, jej obľúbenej farby, ktorá pre ňu znamenala všetko, čím Mexiko bolo: život a lásku. Bez toho, aby spustila oči z obrazu siahla za seba do poličky po jednu z mnohých kníh o anatómii. Po krátkom listovaní našla tú správnu stránku. Potom rýchlymi ťahmi načrtla svoj nápad. Na šaty každej Fridy nakreslila srdce. Komorý srdca a cievy boli otvorené, cez látku sa tiahli červené

tepny. Jedna sa otvorene končila na bielych šatách európskej Fridy. Na sukňu kvapkala krv, no ani spinkou sa jej zastaviť krvácanie nepodarilo.

Znova sa pozrela na ruky, ktoré si obe postavy podávali. Spojenie medzi nimi bolo oveľa silnejšie a musí sa stať ešte výraznejším! Nakreslila jemnú, tenkú čiaru, tepnu, ktorá spájala dve srdcia. Bola to tá istá krv, ktorá prúdila v oboch, ten istý pulzujúci tep, ktorý im dodával silu. Spoločne obe Fridy, ktoré spojila, mali nájsť dost silu na to, aby prežili, nech sa stane čokoľvek.

ČASŤ I.
Zničený stĺp 1925 – 1930

Kapitola 1.

September 1925

„**A** teraz sa už prestaň flákať a pod!“
Alejandro chytil Fridu za ruku a chcel ju potiahnuť za sebou. Medzi lopatkami pocítila husiu kožu ako vždy, keď sa dotkli. Napriek tomu sa od neho odtiahla.

„Počkaj ešte chvíľu. Nechala som si tam zápisník.“

Keď sa vrátila, na konci ju čakal nielen Alejandro, ale aj ich spoločný priateľ Miguel. Spomalila, aby ho mohla nerušene sledovať. Alejandro Gómez Arías bol pekný a vysoký, mal lesklé vlasy a oblek nosil s nonšalantnou nenútenosťou. Padol jej do oka hneď v prvý deň. Chodil o tri triedy vyššie ako ona a patrilo do skupiny kamarátov, ktorých volali *cachuchas* podľa bekoviek, ktoré nosili. *Cachuchas* boli inteligentní, poznali najnovšiu literatúru a milovali maľovanie. Ich veľkým vzorom bol revolucionár José Vasconcelos, ktorý ako minister školstva odštartoval kampaň za gramotnosť a presadzoval nové štandardy v hodnotení umenia. Predtým, ako sa k nim Frida pridala, skupinu tvorili výlučne mladí muži. Na

preparatórium, vyššiu strednú školu, totiž chodilo len veľmi málo dievčat. Frida sa tu pripravovala na štúdium medicíny, napriek všetkým námietkam svojej matky. Chcela sa stať lekárkou. Škola však pre ňu znamenala predovšetkým kus slobody. Tu mohla konečne uniknúť zo zovretia svojej rodiny a z dohľadu rodičov a susedov. Každý deň chodila električkou z ospalého predmestia Coyoacán do centra mesta.

Vyhrnula si pletené pančuchy, až sa jej stratili pod lemom tmavej plisovanej sukne, a rozbehla sa. Keď bežala okolo chlapcov, štuchla Alejandra lakťom. „Kde sa toľko flákaš?“ okríkla ho, keď sa vedľa neho prehnala smerom ku schodom dole.

„Frida! Počkaj chvíľu. Správaš sa neuveriteľne!“

Otočku schodov vybrala s príliš veľkou rýchlosťou, sukňa jej viala okolo nôh. Takmer zletela zo schodov, ale stihla sa zachytiť zábradlia.

„Frida!“ zakričal znovu. „Ničíš povest' žien na tejto škole!“

Prevrátila očami. Milovala Alejandra celým svojím srdcom, ale prečo nedokázal pochopiť, že akýkoľvek pohyb je jej súčasťou? Napriek prekonanej detskej obrne a pokrivenej pravej nohe? Nevedela si predstaviť život bez rýchlosti, lezenia a tancovania. To už musel predsa dávno pochopiť. Prečo od nej celý svet očakáva, že bude ladne kráčať po schodoch a nikdy sa nezadýcha? Len preto, že je žena? Samozrejme, je žena, ale taká prudká, aká chce byť!

Náhle sa uprostred schodov zastavila a Alejandro do nej prudko vrazil.

„Mne sa páči, aká som. Ty sa len bojíš, že budem rýchlejšia ako ty,“ zvolala.

Ťažko dýchal, stál o schod vyššie nad ňou. Tmavé vlasy mu padali do čela a pery mal žiarivo červené. Sklonil sa k nej a pritisol svoje pery na tie jej. Nechala ho, nech ju pobožká, no vzápätí mu vyklzla a pokračovala po schodoch dolu a naprieč cez tienisté nádvorie.

Na ulici ich privítalo dusné popoludnie. Bol september, obdobie dažďov sa pomaly chýlilo ku koncu a vzduch bol vlhký. Ráno mierne pršalo a budovy vyzerali ako práve umyté.

Kráčali po Calle Argentina smerom na Zócalo. Zócalo bolo obrovské centrálné námestie mesta s katedrálou a Národným palácom. Stretávali sa tu všetci, kaukliari aj potulní muzikanti, predavači aj podvodníci, politici aj obyčajní ľudia. Frida spomalila, pretože sa jej nechcelo ísť domov. Coyoacán bol taký nudný! *Jediné* vzrušenie ponúkalo zaprášené námestie Plaza Hidalgo pred kostolom, ale tam každý každého poznal, stále ste boli pod prísnyim drobnohľadom susedov a kňaza. V uliciach hlavného mesta sa ľudia tlačili na trhoch a v pouličných kaviarňach. Na Zócalo hrala hudba, ľudia pobehovali s transparentmi alebo predvádzali kúzelnícke triky. Vždy sa bolo na čo pozeráť. Tu mohla Alejandra beztrešne pobožkať.

Terasy kaviarní boli dnes kvôli daždivému počasiu skôr prázdne. Indiánky si i napriek škaredému počasiu rozložili svoje jednoduché stánky z drevených dosiek. Frida si rozťahla malý dáždnik a pomaly sa prechádzala okolo nich. Obchodníčky sedeli pred kovaným plotom katedrály alebo v tieni múrov domov a ponúkali na predaj ovocie a zeleninu, výšivky i keramiku. Dokonca sa už dali nájsť aj prvé lebky z farebnej cukrovej hmoty, hoci do Dia de los muertos, Dňa mŕtvych, zostávalo ešte niekoľko týždňov.

„Nemáš sa dnes stretnúť s Fernandom?“ spýtal sa Alejandro a snažil sa vyhnúť jej dáždniku. „Veď vôbec neprší!“

„Ale ten dáždnik je taký pekný, nemyslíš?“ Otočila ho v ruke, takže strapce pripevnené k lemu sa zatriasli. „Dnes k Fernandovi nepôjdem.“

Fernando Fernández bol reklamný grafik a priateľ jej otca, ku ktorému chodila dvakrát týždenne na hodiny kreslenia. Za odmenu mu pomáhala v obchode.

Zastavili sa pred jej obľúbeným stánkom, kde sa predávali amulety a malé votívne obrázky namaľované na plieškoch. Tieto obrázky, ktoré slúžili ako ďakovné obety alebo prosby svätým patrónom, ilustrovali tie najbláznivejšie príbehy o potrebách a starostiach obyčajných ľudí. Prstom prechádzala po vystavených retablos a čítala jednotlivé nápisy. Akoby na pliešku zachytávali dušu mexického ľudu, pomyslela si s úctou. Staršia Indiánka ju spoznala.

„Mira,“ povedala, „pozri, toto je nové.“ Ukázala na niekoľko obrázkov veľkosti pohľadnice.

„Vidíš? Žena ďakuje svojmu manželovi, že ju neprichytil pri nevere, a sľubuje mu, že mu už bude navždy verná. To by mohlo byť pokojne o tebe,“ povedal Alejandro.

„Veď som ti o Fernandovi povedala. A okrem toho, nezašlo to až tak ďaleko. Keď ťa nabudúce podvediem, požiadam o božskú pomoc, aby si ma neprichytil.“

Bože, prečo to len povedala? Rýchlo vzala jeho ruku a pobožkala ju. „Len som žartovala,“ zašepkala bezstarostne. Jej pozornosť zrazu upútal amulet veľký asi ako dlaň. Bol žiarivo červený so žltými bodkami. Vedľa neho ležalo malé plechové srdiečko s farebným smaltovým okrajom. Srdiečko zobrazovalo muža a ženu z profilu. Očividne to boli milenci. Vzala oba pliešky do rúk a ukázala ich Alejandrovi.

„Ktorý?“ spýtala sa.

„Vezmi si tento,“ ukázal na amulet.

„Ale nie... Radšej by som si kúpila to srdiečko,“ významne sa naňho zahľadela.

„Teraz už môžeme,“ povedala mu s úsmevom a zavesila sa mu na rameno, len čo si starostlivo uložila plechové srdce do vrečka sukne.

Povedľa nich stála električka ťahaná koňmi, ktorá išla sotva rýchlejšie než oni. Fride udrel do nosa prenikavý pach spotených zvierat.

„Tá je naša,“ povedal Alejandro a chcel nastúpiť.

„Počkaj, nechala som si dáždník pri stánku!“ zakričala. „Hneď som späť!“

Kým sa vrátila, električka už bola preč.

„Nevadí, pôjdeme autobusom. Aspoň tolko nesmrdí,“ navrhla.

Nové autobusy nejazdili v meste dlho. Vozidlá zväčša tvorili staré modely fordov zo Severnej Ameriky, ktoré boli prerobené na účely verejnej dopravy. Jazdiť autobusom sa považovalo za móдне. V tej istej chvíli vyšiel spoza rohu červený autobus s nápisom *Coyoacán*. Frida bežala popri vozidle, až kým nebola na úrovni otvorených dverí.

„Zastavte! Chcem ísť s vami!“ zakričala na vodiča a vyskočila na nízky schodík.

Vodič zabrzdil a obrázok Panny Márie Guadalupskej sa na čelnom skle zúrivo rozkmital.

„A môj priateľ tiež,“ povedala bez dychu. Podala ruku Alejandrovi a aj on naskočil.

Pre tlačila sa okolo ostatných cestujúcich sediacich na dlhých drevených laviciach po oboch stranách. Autobus sa s trhnutím opäť rozbehol a ona padla na muža s veľkým bruchom. S námahou zachytili rovnováhu a chytila sa jednej z tyčí. Alejandro sa vtisol veľa nej. Cítila jeho telo blízko pri sebe, pozrela sa naňho a usmiala sa. Cez otvorené okná sa dovnútra vanula vôňa tortíl. Vodič prudko zabočil a ona sa k Alejandrovi pritísila ešte bliž-

šie. Cítila, ako mu búši srdce. V bruchu pocítila jemné vzrušenie.

„Prepáč,“ zašepkal, ale z jeho pohľadu vyčítala, že aj on si ich vzájomnú blízkosť užíva.

Na ďalšej zastávke nastúpili dvaja muži v hrubých bundách pofíkaných od farby. Keď sa postavili vedľa nej, zacítila terpentín. Chlapi niesli kýbeľ a jeden z nich v ruke balansoval s vreckom vytvoreným zo zložených novín, ktorého okraj sa na slnku leskol. Občas sa do vzduchu vznieslo zopár pozlátkových vločiek.

„To je zlato?“ spýtala sa zvedavo.

Muž prikývol. „Na fresky v opere.“ Podržal pred ňou vrecko a ona si mohla bližšie pozrieť drobné kúsky zlatého laku.

Letmo začula škrípanie blížiacej sa električky, ale stále sa sústredila na žiariaci zlatý prach. Drobná čiastočka preletela vzduchom a zachytila sa jej na chĺpky na predlaktí. Pokúsila sa ju odstrániť končekom prsta. Zrazu sa ozvalo prenikavé zvonenie, autobus strhlo do strany a rozkýval sa. Bezmocne sa pokúsila uchopiť rukoväť, ktorú pustila, aby sa natiahla po zlatý prášok.

Potom sa ozvalo ohlušujúce škrípanie a piskot. Zlatý prach vyletel do vzduchu a zasypal ju. Sila nárazu ju zhodila z nôh.

„*Diós mio!*“ počula, ako žena vedľa nej v panike kričí. Videla trblietavý, zlatistý vzduch, počula škaredé škrípané zvuky, krik ľudí. Ruky mala zrazu pod sebou, nohy

vo vzduchu. Už nič nevidela, len zlato, ktoré sa jej lesklo na rukách. Potom sa objavili strieborné črepiny, ktoré jej pripomínali diamanty. Následne ju hodilo o podlahu. Nad hlavou jej svietilo slnko a jeho lúče na ňu dopadali v takom uhle, že žiarila, akoby bola sama zo zlata. Kde je Alejandro? Ešte pred chvíľou stál vedľa nej. Potom k nej niečo náhle letelo, niečo lesklé, ale tentoraz to nebolo zlaté, bolo to dlhé a špicaté. A potom prišla bolesť.

Kapitola 2.

Frida sa zobudila a prvé, čo uvidela, bol trblietavý zlatý prach. Alebo je to svetlo lampy, ktoré jej svieti do tváre? Chcela sa na seba pozrieť, ale nedokázala zdvihnúť hlavu. Mala pocit, že je priritá k vankúšu, rovnako ako celé jej telo k posteli. Telo jej akoby horelo a zároveň bolo ľadovo studené, cítila sa v ňom úplne cudzo, ako keby bola zabalená do vaty. Uvedomila si, že leží v akejsi škatuli, ktorá znemožňuje akýkoľvek pohyb. Pokúsila sa pohnúť prstami na nohách, ale nešlo to. Zaplavila ju vlna paniky. Prenasledovala ju rozptýlená spomienka: hluk, praskanie a škripot. Som mŕtva, pomyslela si zúfalo. Som mŕtva a ležím v rakve.

„Frida. Som tu s tebou.“

Niekoľko sa nad ňu sklonil a priblížil svoju tvár k tej jej. Prečo tu je Matita? Chcela vysloviť meno svojej staršej sestry, ale pery ju neposlúchali. Matita pred rokmi utiekla s nejakým mužom. Odvtedy ju nikto z rodiny nevidel. Takže sestra bola mŕtva a ona tiež?